

Viện Khoa học Ngân hàng- Những dấu ấn

PGS. TS. PHẠM NGỌC PHONG

Trong lịch sử 55 năm Học viện Ngân hàng (HVNH) (1961-2016), cái tên Viện Khoa học Ngân hàng (nay là Viện Nghiên cứu Khoa học Ngân hàng) chỉ xuất hiện, tồn tại trong khoảng 10 năm (1992- 2002) nhưng đã để lại dấu ấn lịch sử không thể phai mờ. Có thể nói những dấu ấn lịch sử đó mang những đặc trưng: Khởi đầu, đặt nền móng, tạo cơ sở, góp phần xây dựng, thúc đẩy hoạt động khoa học, công nghệ, đào tạo, nhất là đào tạo sau đại học cho ngành Ngân hàng (NH) nói chung và HVNH nói riêng.

Dấu ấn 10 năm Viện Khoa học Ngân hàng

Tiền thân của Viện Khoa học NH là Viện Nghiên cứu Kinh tế, tiền tệ, tín dụng và NH được thành lập theo Quyết định số 163/CP ngày 16/6/1977 của Hội đồng Bộ trưởng (nay là Chính phủ) quy định cơ cấu tổ chức bộ máy của Ngân hàng Nhà nước Việt Nam (NHNN). Theo đó, ngày 6/8/1977, Tổng Giám đốc NHNN (nay là Thống đốc) đã ban hành quy chế tổ chức và hoạt động của Viện. Đây là một trong số ít Viện ở miền Bắc nước ta được thành lập trong thời gian đó.

Được sáp nhập vào Trường Cao cấp nghiệp vụ NH Hà Nội, Viện có thêm nhiều thuận lợi, nhưng cũng gặp không ít khó khăn- nhưng về cơ bản là thuận lợi. Trước hết, Viện được tăng cường nhân lực, tiếp nhận số cán bộ Phòng Nghiên cứu khoa học (NCKH) của Trường, Viện

được sự phối hợp và cộng tác của cán bộ các phòng ban, của đông đảo giảng viên các khoa, bộ môn của Trường trong các hoạt động NCKH, hội thảo khoa học, thông tin khoa học, ... và điều khá quan trọng là được tăng thêm cơ sở vật chất, sử dụng cơ sở vật chất chung của Trường mà ngành NH đã đầu tư trước đây. Tuy nhiên, hoạt động của Viện cũng gặp không ít khó khăn trở ngại mà biểu hiện tập trung nhất ở cơ chế hoạt động. Để hoạt động đúng như quy chế, Viện cần tiếp nhận trực tiếp sự chỉ đạo về nghiệp vụ, chuyên môn, về cơ sở pháp lý trong hoạt động từ bộ Khoa học & Công nghệ và Bộ Giáo dục & Đào tạo. Là một thành phần trong cơ cấu tổ chức của Trung tâm, đương nhiên Viện phải chịu sự chỉ đạo và quản lý hành chính của Trung tâm- mà Trung tâm đã chuyển chức năng, nằm ngoài sự chỉ đạo chung của ngành Giáo dục đào tạo...

Vượt qua mọi khó khăn, bất cập, Viện đã phát huy tối đa mọi thuận lợi, tập thể lãnh đạo và cán bộ của Viện đã có những việc khởi đầu, đặt nền móng cho hoạt động của Viện sau này:

Một là, từ những năm 90 của thế kỷ trước, hai pháp lệnh về NH và các tổ chức tín dụng (TCTD) ra đời đã đặt ra nhiều vấn đề lớn và cơ bản trong đổi mới hoạt động NH ở nước ta, từ tư duy về hoạt động NH, tổ chức lại bộ máy, hoạch định và điều hành chính sách tiền tệ theo cơ chế thị trường, cho đến những vấn đề đổi mới công nghệ NH. Tư duy bao cấp về đồng vốn đã ăn sâu, bám rễ trong nền kinh tế, trong hệ thống NH và trong xã hội. Vì vậy, hoạt động của Viện đã tích cực phục vụ chủ trương trang bị kiến thức mới, đào tạo và đào tạo lại cán bộ trong hệ thống NH, đồng thời góp phần giới thiệu ra xã hội những kiến thức phổ cập về NH trong nền kinh tế thị trường- vốn quá mới mẻ ở xã hội ta trong giai đoạn đó. Gần 50 cuốn sách đã được Viện biên dịch, biên soạn và xuất bản một cách khẩn trương và bài bản đã bao quát gần như toàn bộ các lĩnh vực của hoạt động kinh doanh và công nghệ NH trong cơ chế thị trường như: Những quan hệ kinh tế và tiền tệ quốc tế; Tự động hóa các nghiệp vụ NH; Luật quốc tế về NH; Các nghiệp vụ NH với nước ngoài; Tài

chính- NH; Hiểu và xử lý tốt thị trường hối đoái; Phân tích Tài chính dành cho chủ NH; Thanh toán và tín dụng quốc tế; Hạch toán Kế toán và xử lý thông tin trong hệ thống NH; Công nghệ NH dành cho các nước đang phát triển; Marketing trong NH; Tiếp cận các học thuyết và chính sách tiền tệ trong nền kinh tế thị trường; Tín dụng NH dành cho các chủ doanh nghiệp; Kỹ thuật phòng chống rủi ro trên thị trường tiền tệ; Thị trường ngoại hối và kim loại quý; Trái phiếu và các công cụ của chính sách tiền tệ...

Hai là, Viện đã kiên trì và liên tục kết nối lực lượng cán bộ khoa học vốn quá ít ỏi và phân tán trong Ngành, giữa cán bộ khoa học và các hoạt động NCKH trong và ngoài Ngành qua các hoạt động như tổ chức các hội thảo khoa học, mời tham gia các đề tài khoa học cấp ngành... Năm 1994, Viện đã phối hợp cùng Vụ Tổ chức cán bộ, trình Thống đốc NHNN cho mở Hội nghị Khoa học và công nghệ NH trong 3 ngày từ 25- 27/8/1994 tại Hà Nội. Đây là hội nghị khoa học đầu tiên của ngành NH sau 43 năm thành lập và sau gần 4 năm có Nghị quyết số 26 ngày 30/3/1991 của Bộ Chính trị “coi khoa học và công nghệ là động lực mạnh mẽ của sự nghiệp đổi mới, ổn định tình hình và phát triển KT-XH theo định hướng XHCN”. Hội nghị với sự tham dự đông đảo, đầy đủ đại diện lãnh đạo các cấp trong toàn ngành NH (NHNN và các NHTMNN, các cán bộ NH có học vị từ thạc sĩ trở lên trong toàn hệ thống). Thống

đốc NHNN Cao Sỹ Kiêm đã trực tiếp chỉ đạo Hội nghị. Thống đốc cho rằng “muốn thành công trong đổi mới hoạt động NH phải hết sức tăng cường công tác đào tạo, đào tạo lại cán bộ, phải coi trọng công tác khoa học và phát triển công nghệ NH. Đây là con đường đi lên, là điều kiện để chúng ta hoạt động có kết quả...” (trích trả lời phỏng vấn của Thống đốc với Tạp chí Thông tin Khoa học NH). Hội nghị này đã thông qua “Báo cáo hoạt động khoa học và công nghệ NH” do tôi (khi ấy là Viện trưởng Viện Khoa học NH) trình bày và Đề án Hiện đại hóa công nghệ NH giai đoạn 1994- 2000 do Giám đốc Trung tâm phát triển kỹ thuật tin học Tạ Quang Tiến trình bày. Báo cáo đã nhấn mạnh “Khi chuyển đổi từ cơ chế kế hoạch hóa tập trung bao cấp sang cơ chế thị trường, chúng ta chưa có mấy kiến thức và kinh nghiệm về kinh tế thị trường, về kinh tế tiền tệ mà trong đó hệ thống NH hoạt động như một guồng máy cực kỳ tinh xảo, góp phần quyết định đối với sự ổn định và tăng trưởng nền kinh tế của mỗi quốc gia. Vì vậy, việc tiếp cận kiến thức, vận dụng các quy luật, nguyên tắc của kinh tế thị trường vào xác định và vận hành chính sách tiền tệ, một trong những công cụ quan trọng để quản lý vĩ mô nền kinh tế trên cơ sở thực hiện hai Pháp lệnh NH và các TCTD và chuyển hệ thống các NHTM sang kinh doanh tiền tệ và làm các dịch vụ ngân hàng theo cơ chế thị trường... cũng chính là những thành tựu ứng dụng khoa học và công nghệ trong lĩnh vực NH mà toàn hệ

thống đã đạt được”.

Hội nghị đã nghe phổ biến Chỉ thị số 11- CTNH ngày 23/8/1994 của Thống đốc NHNN về khoa học và công nghệ NH- cho đến nay là Chỉ thị đầu tiên và duy nhất của lãnh đạo Ngành về công tác khoa học và công nghệ NH. Tại Hội nghị, 8 đơn vị được Thống đốc tặng bằng khen về hoạt động NCKH và áp dụng công nghệ mới trong hoạt động NH. Chỉ thị ra đời đã tạo nguồn sinh khí mới trong hoạt động NCKH và cán bộ khoa học của Ngành, cụ thể hóa những ưu tiên và khuyến khích cho các cán bộ khoa học như: Từ nay cán bộ khoa học được ưu tiên mời dự các hội thảo chuyên đề, hội thảo khoa học, hội nghị toàn ngành, được cung cấp miễn phí tài liệu tham khảo; Những cán bộ khoa học có nhiều cống hiến có thể được mời đặc cách tham gia các đoàn khảo sát, học tập, hội thảo khoa học ở nước ngoài... Gấp rút bồi dưỡng kiến thức ngoại ngữ và tin học cho cán bộ khoa học; Phấn đấu trong vài năm tới, cán bộ lãnh đạo cấp Vụ tại NHTW và tại các NH cơ sở là cán bộ khoa học trẻ, có chuyên môn giỏi và ngoại ngữ tốt có tỷ lệ cao hơn... Chỉ thị cũng nêu những ưu tiên dành cho Viện Khoa học NH để tăng chất và lượng cán bộ như “...được ưu tiên chỉ tiêu biên chế tuyển dụng cán bộ khoa học, được ưu tiên cử cán bộ đi nghiên cứu, khảo sát, đào tạo trong và ngoài nước...”. Cũng từ tâm tư, nguyện vọng và đề xuất của các cán bộ khoa học toàn Ngành sau Hội nghị này, Thống đốc đã cho dựng tượng đồng chí Lê Viết Lượng trong

khôn viên Học viện Ngân hàng. **Ba là**, tại Quyết định số 163/CP ngày 08/3/1996, Viện đã được Chính phủ cho phép đào tạo Sau đại học. Do đề án được chuẩn bị kỹ từ nhiều năm trước và trước sự bức bách đòi hỏi của việc đào tạo sau đại học, chỉ không đầy một năm sau, Viện đã chiêu sinh đào tạo tiến sĩ chuyên ngành Tài chính- tín dụng khóa I với chỉ tiêu được giao 12 người. Những tiến sĩ khóa 1 của Viện đã đóng góp thiết thực cho sự nghiệp khoa học- công nghệ của Ngành, có người nay đã trở thành lãnh đạo cấp cao của NHNN (Phó Tổng đốc Đào Minh Tú). Để công tác đào tạo gắn với yêu cầu thực tiễn đòi mới hoạt động NH, căn cứ những chủ trương và chỉ đạo có tính định hướng, Viện đã tư vấn một danh mục các vấn đề để giúp các nghiên cứu sinh lựa chọn đề tài luận án phù hợp với điều kiện của mình như cơ sở lý luận và thực tiễn xây dựng bộ Luật về NH (thời điểm này mới có 2 pháp lệnh về NH và các TCTD); cơ sở lý luận và thực tiễn tiếp tục hoàn thiện chính sách tiền tệ phục vụ ổn định và tăng trưởng nền kinh tế; Nghiên cứu hoàn thiện hệ thống công cụ quản lý và điều tiết vĩ mô; Nghiên cứu cơ sở lý luận và thực tiễn tiếp tục hoàn thiện các cơ chế và công cụ quản lý NH; Nghiên cứu tổ chức vận hành các thị trường tiền tệ và thị trường vốn vừa làm công cụ huy động vốn, vừa làm công cụ quản lý tiền tệ ở tầm vĩ mô; Nghiên cứu tiếp tục hoàn thiện mô hình tổ chức hệ thống NH... Việc Viện được đào tạo sau đại học không những đã đáp ứng

yêu cầu đào tạo nguồn nhân lực cao cho Ngành mà còn tạo thêm nội lực để Trung tâm Đào tạo và NCKH NH được Chính phủ cho phép chuyển thành Học viện Ngân hàng vào năm 1998. Là cơ sở đào tạo sau đại học, Viện đã được thành lập Hội đồng Học hàm cơ sở, giúp cho việc xét phong học hàm khoa học hàng năm cho cán bộ khoa học và giảng dạy của Ngành đã được kịp thời và sát thực hơn.

Bốn là, từ một tờ Thông tin Khoa học NH chỉ lưu hành nội bộ Ngành và trong phạm vi hẹp, do chất lượng ngày càng được nâng cao nên đến tháng 9/1995, Viện đã được Bộ Văn hóa thông tin (nay là Bộ Thông tin- truyền thông) cho nâng cấp Tờ thông tin thành Tạp chí Thông tin Khoa học NH. Sau ngày được nâng cấp, Tạp chí đã phát triển nhanh chóng cả về số lượng và chất lượng. Dù tuổi đời Tạp chí còn trẻ nhưng chỉ sau một thời gian ngắn, Tạp chí đã được Hội đồng Chức danh Giáo sư Nhà nước đưa vào danh mục các tạp chí khoa học, các bài viết được đăng trên tạp chí được tính điểm khi xét phong học hàm ở Hội đồng xét phong chức danh khoa học các cấp. Hơn 2 năm sau, theo chủ trương của lãnh đạo NHNN, Viện đã tiếp nhận Tạp chí NH từ Vụ Thông tin Kinh tế nghiệp vụ NH của NHNN chuyển về và sáp nhập với Tạp chí Thông tin Khoa học NH của Viện để trở thành Tạp chí Ngân hàng mới do Viện quản lý và xuất bản kể từ tháng 8/1997. Từ ngày được sáp nhập, Tạp chí đã phát triển nhanh chóng, được cải tiến cả về

hình thức và nội dung: Măng séc của Tạp chí đã được thiết kế lại, thay logo của Viện Khoa học NH bằng logo mới biểu trưng của tòa nhà NHTW. Tạp chí Ngân hàng mới ngày một phát triển và có chỗ đứng trong làng tạp chí kinh tế ở nước ta. Trong thời gian Tạp chí do Viện quản lý, trong môi trường Học viện, Tạp chí đã trở thành diễn đàn và cầu nối với các đơn vị trong và ngoài ngành tổ chức các Hội thảo khoa học, đã đăng tải các bài viết qua các số chuyên đề hoặc qua các tập kỷ yếu với các đề tài như: Mở rộng và nâng cao hiệu quả cho vay vốn ứng dụng khoa học công nghệ vào sản xuất; Triển vọng mở rộng phạm vi phát hành và sử dụng thẻ NH ở Việt Nam; Đồng Euro- những cơ hội và thách thức đối với Việt Nam; Xử lý tài sản thế chấp và giải tỏa nợ đồng băng của NH; Mô hình kinh tế trang trại và chính sách tín dụng của NH Nông nghiệp và Phát triển nông thôn Việt Nam; Giải pháp mở rộng vốn tín dụng NH cho sinh viên vay học tập...

Năm là, Viện đã tổ chức biên soạn cuốn “Ngân hàng Việt Nam- Quá trình xây dựng và phát triển” nhân kỷ niệm 45 năm ngày thành lập Ngành (Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia- 1996). Đây là lần đầu tiên ngành Ngân hàng có một quyển sử được soạn thảo tương đối hoàn chỉnh, được một nhà xuất bản có uy tín ấn hành- Nhà xuất bản Chính trị quốc gia- tuy rằng trước đó đã có nhiều tài liệu, tư liệu lịch sử Ngành được công bố.

Tự hào cùng Học viện Ngân hàng hôm nay

Những công việc mang tính khởi đầu, đặt nền móng của Viện Khoa học NH ngày càng được khai hoa kết quả. Đến nay các chủ trương lớn của Chỉ thị 11 về khoa học và công nghệ NH do Viện phối hợp với Vụ Tổ chức cán bộ và đào tạo NHNN khởi thảo đã đi sâu vào cuộc sống và vẫn còn nguyên giá trị trong hoạt động quản lý và NCKH của Ngành. Từ chỗ chỉ chiêu sinh 12 NCS khóa I ở mô hình Trung tâm, nay HVNH đã là một trường đại học đa ngành, đào tạo đa hệ. Đối với đào tạo sau

đại học, Học viện đã đào tạo cả cao học và nghiên cứu sinh với lượng tuyển sinh cao học khoảng 300 học viên/khóa, nghiên cứu sinh 15 học viên/ khóa. Tin tưởng rằng phần lớn các công việc mà Viện Khoa học NH đã làm trước đây, nay được các đơn vị trong Ngành, như Viện Chiến lược, Tạp chí Ngân hàng (thuộc Ngân hàng Nhà nước), Viện NCKH Ngân hàng, Tạp chí Khoa học và Đào tạo Ngân hàng (thuộc Học viện Ngân hàng) đảm trách, sẽ mở rộng và phát triển phù hợp

với yêu cầu của Ngành NH và Học viện Ngân hàng trong giai đoạn mới.

Nhìn lại những thành quả của HVNH sau 55 năm xây dựng, phát triển, tôi tự hào với 10 năm Viện Khoa học NH, những nỗ lực của Viện như những viên gạch xây nền móng tạo nên Học viện Ngân hàng hôm nay.

*Mười năm lưu luyến ấy ai quên
Dấu ấn Viện- Ngân vẫn vững bền
Đầu tiên, cơ sở đặt nền móng
Cho Ngành, Học viện mãi đi lên. ■*

THÔNG TIN TÁC GIẢ

Phạm Ngọc Phong, Phó Giáo sư, Tiến sĩ

Nguyên Viện trưởng Viện Khoa học Ngân hàng, kiêm Phó Giám đốc HVNH, kiêm Tổng Biên tập Tạp chí Ngân hàng Trong thập kỷ 90 của thế kỷ trước, PGS.TS. Phạm Ngọc Phong đã có nhiều bài viết, bàn về những vấn đề quản lý vĩ mô trong hoạt động ngân hàng, được đăng trên báo Nhân dân, Tạp chí Cộng sản, Tạp chí Ngân hàng...; Là người hướng dẫn khoa học 1 cho 8 nghiên cứu sinh đã bảo vệ thành công luận án tiến sĩ; Đã hướng dẫn trên 30 học viên cao học bảo vệ thành công thạc sỹ chuyên ngành tài chính- tín dụng; Đồng chủ biên cuốn sử “Ngân hàng Việt Nam- Quá trình xây dựng và phát triển” xuất bản năm 1996, và là một trong nhóm tác giả viết sử giai đoạn 1 (1951-2005) trong cuốn “Lịch sử Ngân hàng Việt Nam 1951-2016”.

Nổi nghiệp

VŨ THIỆP

*Năm mươi năm về trước
Từng giảng viên trường này
Nay cháu mình nổi nghiệp
Tạo hóa khéo vắn xoay*

*Trường Ngân hàng ta đó
Nhớ ngày đầu sơ khai
Hai hệ Trung Cao cấp*

*Vững bước trên đường dài
Nay trở thành Học viện
Khá bề thế khang trang
Một tập thể vững mạnh
Viết tiếp trang sử sang*

*Cháu như cánh én nhỏ
Gắng sức cùng dựng xây*

THÔNG TIN TÁC GIẢ

Vũ Thiệp,

Nguyên giáo viên trường Cao cấp nghiệp vụ Ngân hàng, Nguyên Hiệu trưởng trường Trung học Ngân hàng I Trung ương nay là Học viện Ngân hàng- Phân viện Bắc Ninh

Bài dự thi đạt giải Nhì thể loại “Sáng tác thơ, bài hát, clip phóng sự” Cuộc thi “Học viện Ngân hàng trong tôi” do Công đoàn Học viện Ngân hàng tổ chức hướng tới kỷ niệm 55 năm ngày truyền thống Học viện Ngân hàng